

Liite 1
Saatekirje
3.11.2010

Ihmistieteiden eettinen neuvottelukunta

Asia lausuntopyyntö interventiosta liikuntaneuvonnan kehittämiseksi ja liikkumisreseptin käyttöönottamiseksi perusterveydenhuollossa

UKK-instituutti on käynnistämässä yhteistyössä neljän terveyskeskuksen kanssa liikuntaneuvonnan tutkimus- ja kehittämisinterventiota. Sen tavoitteena on lisätä terveydenhuollossa liikuntaneuvontaa ja edistää Liikkumisreseptin käyttöä, parantaa liikuntaneuvonnan yhteistyötä terveydenhuollon sisällä ja kehittää liikuntaneuvonnan kirjaamista. Lisäksi luodaan edellytyksiä terveydenhuollon rajat ylittävälle liikuntaneuvonnan palveluketjulle.

Intervention tuloksista raportoidaan paikallisesti yhteistyötahojen toiveiden mukaisesti. Laajemmin intervention tuloksia ja kokemuksia esitellään kansallisissa ammattilehdissä (esim. Suomen Lääkärilehti) ja seminaareissa. Interventiosta laaditaan myös yksi kansainvälinen artikkeli (esim. Health Promotion International). ***Tutkijaryhmä ennakoi kansainvälisen tiedelehden mahdollisesti edellyttämää tutkimuksen eettistä ennakoarviointia ja pyytää ihmistieteiden eettisen neuvottelukunnalta lausuntoa interventiosta.***

Ystävällisesti

Erja Toropainen
THM, tutkija
UKK-instituutti
PL 30, 33501 Tampere
03 – 28 29 269
erja.toropainen@uta.fi

Lausuntopyynnön liitteet

1) Tutkimussuunnitelma

Liite 1.

2) Tutkimuksesta vastaavan henkilön arviointi tutkimuksen eettisyydestä

Liite 1: Tutkimussuunnitelma

Liite 2 : Yhteistyösopimus terveyskeskuksen kanssa

3) Tiedote ja muu tutkittaville annettava materiaali

Liitteet 3, 4, 5, 6

Liite 2.
Arvio suunnitelman eettisyydestä

Tutkimussuunnitelmassa on kuvattu (s.11) eettiset kysymykset ja tietosuojat.

EETTISET KYSYMYKSET JA TIETOSUOJA

Tutkimuksessa ei puututa tutkittavien fyysiseen tai psyykkiseen koskemattomuuteen. Interventio ja sen aineiston kerääminen ja käsittely toteutetaan hyvän tieteellisen käytännön (www.tenk.fi/HTK/index.htm#kaytanto) ja henkilötietolain edellyttämällä tavalla. Tutkimuksessa kertynyt aineisto säilytetään UKK-instituutissa vuoteen 2016 asti, jonka jälkeen se hävitetään.

Interventiosuunnitelma on käsitelty UKK-instituutin tutkimustoimikunnassa 11.10.2010 ja Tampereen alueen Ihmistieteiden eettisessä toimikunnassa 22.11.2010. Toimikunnan päätöksen mukaan (31.1.2011) interventiota puolletaan, ei eettisiä ongelmia.

INTERVENTIO LIIKUNTANEUVONNAN KEHITTÄMISEKSI JA LIKKUMISRESEPTIN KÄYTTÖÖNOTTAMISEKSI PERUSTERVEYDENHUOLLOSSA (LIREKE)

LÄHTÖKOHTA

Suomessa toteutettiin vuosina 2001-2004 valtakunnallinen Liikkumisresepti-hanke, joka pyrki yhtenäistämään liikuntaneuvontakäytäntöjä ja luomaan edellytyksiä liikuntaneuvonnan palveluketjulle. Valtakunnallisen hankkeen mahdollisuudet edistää Liikkumisreseptin käyttöönottoa osoittautuivat kuitenkin rajallisiksi. Uusien neuvontakäytäntöjen omaksumiseen tarvitaan paikallisesti tuettuja toimenpiteitä, jotka perustuvat toimintaympäristön olemassa oleviin käytäntöihin ja kehittämismahdollisuuksiin.

INTERVENTION TAVOITE

Intervention tavoitteena on 1) **lisätä tietoa** terveyttä edistävästä liikunnasta, liikuntaneuvonnasta ja Liikkumisreseptistä sekä **muokata** niitä koskevia **asenteita** myönteisemmiksi, 2) **lisätä liikuntaneuvontaa** 3) **parantaa liikuntaneuvonnan sisältöä** lisäämällä Liikkumisreseptin käyttöä työvälineenä, 4) **edistää ammattiryhmien välistä yhteistyötä** liikuntaneuvonnassa ja 5) **lisätä liikuntaneuvonnan kirjaamista**. Lisäksi interventio luo edellytyksiä terveydenhuollon rajat ylittävälle liikuntaneuvonnan palveluketjulle ja sähköisen Liikkumisreseptin paikalliselle kehittämiselle. Toimenpiteiden varsinaisena päämääränä on lisätä suosituksia vähemmän liikkuvien terveydenhuollon asiakkaiden liikkumista.

INTERVENTION TOTEUTTAMINEN

Interventio toteutetaan yhteistyössä neljän Pirkanmaalaisen terveyskeskuksen kanssa ja se käynnistyy joulukuussa 2010. Terveyskeskukseen nimetään vastuutiimi, joka vastaa käytännön kehittämistoimien suunnittelusta ja toteuttamisesta. Vastuutiimiä ohjaa UKK-instituutin tutkija ”tutor” neljä kertaa kevään 2011 aikana. Kullekin tutortapaamiselle on jäsennetty ennakkotavoitteet, jotka vastuutiimi työstää paikallisesti sopiviksi käytännön toimenpiteiksi. Tutortapaamisten aikana reflektoidaan onnistumista ja muokataan toimenpiteitä edelleen. Tutoroinnin päätteeksi pidetään palautekeskustelu, jonka tavoitteena on pohtia hyvien ratkaisujen ja käytäntöjen jatkamista ja laajentamista.

Liikuntaneuvontakäytäntöjen muutosta arvioidaan keräämällä tietoja intervention alussa ja lopussa. *Työntekijöiden lomakekyselyssä* arvioinnin kohteena ovat terveydenhuollon ammattilaisten terveyttä edistävään liikuntaan, liikuntaneuvontaan ja Liikkumisreseptiin liittyvät tiedot, asenteet ja käytännöt. *Työntekijöiden kirjanpitomakkeella*, jota terveydenhuollon ammattilaiset pitävät viiden päivän ajan, arvioidaan liikuntaneuvonnan toteutumisen useutta potilaskontakteissa. Asiakkaiden *lomakekysely* liikuntaneuvonnan sisällöstä ja Liikkumisreseptin käytöstä toteutetaan vastaanottokäynnin jälkeen samoina päivinä kuin terveydenhuollon ammattilaiset täyttävät kirjanpitomaketta. Mahdollisuuksien mukaan terveyskeskus poimii sähköisestä potilastietojärjestelmästä *otoksen potilaskohtaisista kirjaamismerkinnöistä* liikuntaneuvonnan kirjaamisen toteutumisen ja laadun arvioimiseksi. Terveydenhuollon rajat ylittävää liikuntaneuvonnan yhteistyötä selvitetään terveysliikunnan *toimijoiden puhelinhaastattelulla*.

Prosessiarvioinnin aineistoja ovat tutkijaryhmän kokousmuistiot, tutkijoiden havaintomuistiot, vastuutiimien työkokousten ja tutortapaamisten muistot. Niiden avulla haetaan vastauksia kysymyksiin, jotka liittyvät yhteistyötahojen kehittämisvastuuseen, liikuntaneuvonnan kehittämistoimiin ja kehittämistyötä edistäviin ja estäviin tekijöihin.

Interventio päättyy loka-marraskuussa 2011 ja siitä laaditaan yksi kansainvälinen artikkeli. Tuloksia ja kokemuksia esitellään myös kansallisissa ammattilehdissä ja seminaareissa sekä hyödynnetään UKK-instituutin koulutuksessa.

TUTKIJARYHMÄ

THM, tutkija Erja Toropainen

TtT, tutkija Minna Aittasalo

LT, johtaja Tommi Vasankari

LKT, dosentti, liikuntalääketieteen ja terveydenhuollon erikoislääkäri Katriina Kukkonen-Harjula

THM, tutkija Marjo Rinne

Tampereen alueen Ihmistieteiden eettinen toimikunta

Lausunto 1/2010

Vastaava tutkija: Erja Toropainen, UKK-instituutti

Tutkimussuunnitelma ”*Liikuntaneuvonnan tutkimus- ja kehittämisinterventio*”

Tampereen alueen ihmistieteiden eettinen toimikunta on kokouksessaan 22.11.2010 perehtynyt kyseiseen tutkimussuunnitelmaan ja sen liitteiksi tarkoitettuihin asiakirjoihin.

Toimikunta ei nähnyt periaatteellisia eettisiä ongelmia tutkimuksen suorittamiseksi esitetyssä muodossa, mutta esittää tehtäväksi seuraavat tarkennukset:

1. Eri vastaajaryhmille tarkoitetuissa saatekirjeissä (yht. 3 kpl) tulisi selkeämmin ja tarkemmin kuvata se, mihin ja miten saatavaa tutkimustietoa käytetään.

Tarkennukset tulee kuvata ja muutetut asiakirjat toimittaa sähköpostitse toimikunnan sihteerille. Puheenjohtaja päättää toimikuntaa kuultuaan hakemuksen puoltamisesta.

Toimikunnan päätös: puolletaan, ei eettisiä ongelmia.

Tampereella 31.1.2011

Markku Ojanen
puheenjohtaja

Jarmo Wahlfors
sihtööri